אמרי שמואל

לך לך

פניני תורה ומוסר מדרש והלכה
על פרשת השבוע

נערך ונילקט מתוך השיעור השבועי
מפי בנו של קדושים האדמו"ר
הרב שמואל שמעון טולידאנו שליט"א

יו"ל ע"י בית המדרש מוסדות התורה והחסד "בית מאיר"
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק הגה"ק רבינו מאיר אבוחצירא זיע"א
אשדוד תשפ"ג

©
כל הזכויות שמורות
למכון להוצאת ספרים
שעל ידי מוסדות התורה והחסד
"בית מאיר"
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק
הגה"ק רבינו **מאיר אבוחצירא** זיע"א
רחוב העצמאות 39
רובע הסיטי אשדוד
מייל : sisat2@gmail.com
לפרטים: 058-4150707

כל המעוניין להקדיש את החוברת להצלחה, לרפואה או לעלוי נישמת,

ניתן לפנות ל:058-4150707

. . . . . .

לקבלת החוברת

במייל או בוואצפ, ניתן לשלוח הודעה

במייל- sisat2@gmail.com | בווצאפ: 058-4150707

ואלה יעמדו על הברכה

חוברת זו מוקדשת

לברכתו ולהצלחתו של

דוד חזיזה בן זוהרה

לרגל שימחת הנישואין של בנו

יעקב חזיזה הי"ו

והכלה **הודיה מזוז** שתח"י

שיהיה בשעה טובה ומוצלחת ובמזל טוב

ולזיווג הגון

מרגלית בת ציפורה שתח"י

ולברכתם והצלחתם של

רחל בת ציפורה שתח"י

ערן בת ציפורה שתח"י

שהקב"ה ימלא את כל מישאלות ליבם לטובה ולברכה, ויזכו לבריאות איתנה ופרנסה טובה שפע ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם , אמן.

בפרשת השבוע התורה מספרת על הניסיונות שניסה הקב"ה את אברהם אבינו.

וכמו שנאמר במשנה במסכת אבות (ה ג) "עשרה ניסיונות נתנסה אברהם אבינו עליו השלום ועמד בכולם, להודיע כמה חיבתו של אברהם אבינו עליו השלום".

אברהם אבינו הוא השורש והיסוד של כל עם ישראל, והוא הראשון שהפיץ ופרסם בעולם את האמונה בבורא עולם.

אברהם העברי

ובזמן אברהם אבינו כל העולם היו מאמינים בעבודה זרה, והיו עובדים לשמש ולירח לכוכבים ולפסלים, ואברהם אבינו היה היחיד בעולם שהאמין בקב"ה, ולכן נקרא אברהם העברי שכל העולם כולו היה בעבר אחד ואברהם אבינו היה בעבר השני.

אין עוד מלבדו

יסוד כל היהדות הוא האמונה בבורא עולם, והתכלית שהקב"ה ברא את העולם היא על מנת שבני האדם יכירו את מלכותו של הקב"ה, שיכירו שהקב"ה הוא ברא את העולם והוא מנהיג את כל הבריאה כולה, ומשגיח עליה מתחילתה ועד סופה.

ואומר רשב"י בזוהר הקדוש, שעיקר העבודה של האדם בעולם הזה היא להוסיף בכל יום עוד חיזוק באמונה בבורא עולם, כי בכל יום יש ניסיונות גדולים של אמונה, ועיקר החיזוק הוא להשריש בלב "אין עוד מלבדו", ושכל מה שקורה הוא רק מאתו יתברך.

לכל יהודי יש עשר ניסיונות

רבי ישראל בעל שם טוב כותב, שכל מה שהיה עם אברהם אבינו יהיה עם כל יהודי ויהודי, וכמו שאברהם אבינו באו עליו עשרה ניסיונות קשים, כך על כל יהודי במהלך החיים שלו יעברו עשרה ניסיונות משמעותיים, מלבד הניסיונות היומיומיים.

בזכות הניסיונות האדם מתעלה

ורבנו הקדוש רבי יואל מסאטמר כותב, דע לך שכשהקב"ה מביא על האדם ניסיון הוא מביא אותו עליו בהסתרה גדולה, עד שהאדם לא

מבין שהעיכוב או הצרה שבאו עליו כעת הם למעשה ניסיון, שהרי אם היה האדם יודע בברור שהקב"ה הביא עליו עכשיו ניסיון ברור ופשוט שהיה עומד בו, משל למה הדבר דומה למלך שרצה לבדוק אם בני מדינתו נאמנים לו, לכן שלח כמה מעבדיו והלבישם בבגדים פשוטים ולא בבגדים המפוארים בהם הם משמשים לפני המלך, שאמר המלך אם ילבשו את הבגדים המפוארים כולם ידעו שאלו אנשים הקרובים למלך, ובני אדם יזהרו מהם ולא ידברו לידם בגנות המלך, אבל מכיוון שהם לובשים בגדים פשוטים ולא יודעים בני אדם שאלו עבדי המלך לא יזהרו מהם, ואם שונאים את המלך לא יימנעו מלדבר לידם בגנות המלך.

והניסיונות הבאים על האדם יש להם מטרה נשגבה מאוד, ומשל למלך שהיה לו בן יחיד ורצה למנותו תחתיו למלך, אבל חשש המלך האם בנו יהיה נאמן אליו, לכן שלח את אחד השרים שינסה לפתות את בנו להיכנס ולגנוב מחדר האוצרות, והבן לא הסכים לשמוע לאותו שר אלא אדרבה גער בו על מחשבתו, וכששמע המלך כך מינה את בנו למלך ועשה סעודה גדולה, וכשבא בן המלך לסעודה ראש שבראש הסעודה יושב אותו השר שניסה לפתותו, וצעק עליו - איך אתה יושב כאן בראש הסעודה, אתה גנבת את מפתחות האוצרות ורצית לגנוב את המלך, ניגש אליו אביו המלך ואמר לו - בני, אם הוא לא היה כאן גם אתה לא היית כאן, שבזכות שהוא בחן אותך וגילה שאתה נאמן מיניתי אותך למלך.

והנמשל הוא שהנשמה שואלת את הקב"ה - רבש"ע, למה הבאת עלי כל כך הרבה ניסיונות? אומר הקב"ה לנשמה - ללא הניסיונות לא היית זוכה לגן עדן, כי רק ע"י שעמדת בניסיונות ראיתי כמה אתה נאמן אלי ואוהב אותי.

ניסיון אור כשדים

הניסיון הראשון שהתנסה בו אברהם אבינו היה ניסיון אור כשדים.

עוד קודם שנולד אברהם אבינו, היה נמרוד מולך על כל העולם, והיה

מכיר את ריבונו ומתכוון למרוד בו, וסחף עמו את כל אנשי דורו לעבוד עבודה זרה ולהאמין באלילים.

אברהם הכיר את הבורא מדעתו

כתב הרמב"ם בספר המדע (הלכות עבודת כוכבים וחוקותיהם א ג) "כיון שנגמל איתן זה [אברהם אבינו המכונה איתן, וכמו שנאמר בתהלים (פט א) 'משכיל לאיתן האזרחי' שהוא אברהם אבינו] התחיל לשוטט בדעתו והוא קטן והתחיל לחשב ביום ובלילה והיה תמה היאך אפשר שיהיה הגלגל הזה נוהג תמיד ולא יהיה לו מנהיג ומי יסבב אותו. כי אי אפשר שיסבב את עצמו. ולא היה לו מלמד ולא מודיע דבר אלא משקע באור כשדים בין עובדי כוכבים הטיפשים ואביו ואמו וכל העם עובדי כוכבים והוא עובד עמהם ולבו משוטט ומבין עד שהשיג דרך האמת והבין קו הצדק מתבונתו הנכונה.

וידע שיש שם אלוה אחד והוא מנהיג הגלגל והוא ברא הכל ואין בכל הנמצא אלוה חוץ ממנו. וידע שכל העולם טועים ודבר שגרם להם לטעות זה שעובדים את הכוכבים ואת הצורות עד שאבד האמת מדעתם. ובן ארבעים שנה הכיר אברהם את בוראו. כיון שהכיר וידע התחיל להשיב תשובות על בני אור כשדים ולערך דין עמהם ולומר שאין זו דרך האמת שאתם הולכים בה ושבר הצלמים והתחיל להודיע לעם שאין ראוי לעבד אלא לאלוה העולם ולו ראוי להשתחוות ולהקריב ולנסך כדי שיכירוהו כל הברואים הבאים. וראוי לאבד ולשבר כל הצורות כדי שלא יטעו בהן כל העם כמו אלו שהם מדמים שאין שם אלוה אלא אלו.

כיון שגבר עליהם בראיותיו בקש המלך להרגו ונעשה לו נס ויצא לחרן. והתחיל לעמד ולקרא בקול גדול לכל העולם ולהודיעם שיש שם אלוה אחד לכל העולם ולו ראוי לעבד. והיה מהלך וקורא ומקבץ העם מעיר לעיר וממלכה לממלכה עד שהגיע לארץ כנען והוא קורא שנאמר (בראשית כא לג) 'ויקרא שם בשם ה' אל עולם'. וכיון שהיו העם מתקבצין אליו ושואלין לו על דבריו היה מודיע לכל אחד ואחד כפי דעתו עד שיחזירהו לדרך האמת עד שנתקבצו אליו אלפים ורבבות והם

אנשי בית אברהם ושתל בלבם העקר הגדול הזה".

מבחן השמש והירח

כותב רבנו בחיי (טו ז) שאברהם אבינו התחיל לחקור בדעתו כדי לדעת מי ברא את השמים ואת הארץ, הסתכל בשמים וראה את השמש זורחת בעוז, חשב אברהם כי בוודאי השמש חזקה מכולם והיא בראה את הכל, מיד ערך תפילתו אל השמש, והנה כשהחשיך היום שקעה החמה במערב ובמקומה באה הלבנה כשכל צבא הכוכבים מלווה אותה, היה סבור אברהם כי הלבנה "ניצחה" את השמש והיא מולכת על העולם וכל הכוכבים הם משמשיה, ובאותו לילה ערך תפילתו אל הירח, למחרת ראה והנה שוב השמש זורחת והלבנה הסתלקה!!! אמר בלבו - נראה כי לא זו ולא זו בראו את השמים והארץ!

הלך לתרח אביו ושאל אותו - אבי, מי ברא את השמים והארץ? הביא לו תרח פסל בידו ואמר לו: זהו האל שברא אותך ואותי ואת כל העולם, הלך אברהם לאמו ובקש ממנה להכין מאכלים טובים כקרבן עבור הפסל, כשהכינה אותם הלך אברהם והביא אותם לפני הפסל והלך לו, וכשחזר ראה כי באותה הצורה שהניחם לפניו כך מצאם אחר כך, והבין שלא יתכן כי הפסל ברא את השמים והארץ, ולא מצא אברהם מנוח לנפשו, וחיפש בכל כוחו את אדון העולם, ומפני שהיה עמל רבות להכיר את ה' יתברך, שרתה עליו שכינה, ונתן הקב"ה בלבו להבין את מציאותו.

אברהם מפרסם את שם השם בעולם

אומר המדרש (רבה לט א), "אמר רבי יצחק משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום, וראה בירה אחת דולקת [בית ואור דולק בתוכו], אמר תאמר שהבירה הזו בלא מנהיג, הציץ עליו בעל הבירה, אמר לו אני הוא בעל הבירה. כך לפי שהיה אבינו אברהם אומר תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג, הציץ עליו הקדוש ברוך הוא ואמר לו אני הוא בעל העולם".

ומאותו זמן היה הולך אברהם אבינו ממקום למקום ומפרסם את האמונה בבורא עולם, ובאותו זמן היה נמרוד מושל בבבל והיה מחשיב את עצמו

לאלוהים, והיה אומר אני בראתי שמים וארץ, והיו בני אדם עושים פסלים בדמותו של נמרוד.

וכשראה אברהם את אביו ואמו שהם אדוקים בעבודה זרה לא רצה להיות עמהם עוד, והלך לישיבת נח ושם למד תורה במשך שנים רבות. ובהיותו לומד שנים מרובות כל כך בחשק גדול ובמנוחת הנפש נעשה חכם גדול, והשיג בדעתו שכל הדור ההוא שקוע בטעות העבודה זרה שהם עובדים לצורות עץ ואבן, וכשהגיע לגיל ארבעים כבר היתה לו הכרה ברורה ויסודית בידיעת ה'.

וכיון שהכיר אברהם את האמת, התחיל לערוך דין ודברים עם אנשי מדינתו, שהדרך שהם הולכים בה, אינה דרך האמת, ואין ראוי לעבוד לאלילים אלא רק לאלוהי העולם האמיתי בורא שמים וארץ, וראוי לאבד ולשבר את כל הצלמים. והיה אברהם לוקח שני צלמים וקושר אותם בחבל, ומוליך אותם ברחובות העיר כדרך הסוחרים, והיה מכריז: "רוצה אני למכור אליל שאין בו מועיל. פה לו ולא ידבר, עיניים לו ולא יראה, אזנים לו ולא ישמע, ולא יהלך ברגליו".

אברהם בחנות הפסלים של תרח

ומספר המדרש (ב"ר לח יג) שתרח אביו של אברהם אבינו היתה לו חנות שהיה מוכר בה פסלים, ויום אחד תרח היה חולה ושלח את בנו אברהם שיחליף אותו בחנות, וכל מי שהיה מגיע לקנות פסל היה אברהם משכנע אותו שהכל שקר וכזב ושיש לעבוד רק את בורא העולם.

המדרש מספר שיום אחד הגיע אדם לקנות פסל, שאל אותו אברהם - בן כמה אתה? א"ל - בן חמישים שנה, א"ל - איך אדם בן חמישים שנה רוצה לעבוד ולהשתחוות לפסל שהוא בן יום אחד בלבד, ורק אתמול אבא שלי יצר אותו מעץ ואבן? א"ל - אז למי אני אתפלל? א"ל - יש בורא אחד לעולם ואליו יש להתפלל.

תרח מוסר את אברהם לנמרוד

המדרש מספר שיום אחד באה אישה והביאה קערה של אוכל להקריב ולהניח לפני הפסל, ואברהם לקח מקל ושבר את כל הפסלים

והניח את הגרזן ביד הפסל הגדול ביותר, ובערב כשבא תרח אביו שאל אותו - כיצד נשברו כל הפסלים? א"ל - באה אישה והביאה אוכל לפסלים, והם רבו ביניהם על האוכל ואחד היכה את חברו עד שהגדול ניצח ונשאר על עומדו, א"ל - איך יכול להיות? הרי הפסלים לא יכולים לדבר ולא אוכלים ולא יכולים לזוז ממקומם? א"ל - ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר, אם הפסלים לא יכולים לזוז ממקומם איך יוכלו להושיע את המתפללים אליהם מצרותיהם?

והוא שנאמר בתהלים (קלה טו-יח) "עצבי הגויים כסף וזהב מעשה ידי אדם: פה להם ולא ידברו, עיניים להם ולא יראו: אזנים להם ולא יאזינו, אף אין יש רוח בפיהם: כמוהם יהיו עושיהם כל אשר בטח בהם".

ואמר אברהם לתרח אביו דע כי רע ומר יהיה סופם של עובדי עבודה זרה, כמו שאירע לדורות עברו - דור אנוש ודור המבול - שמחמת שעבדו עבודה זרה אבדו מן העולם, לכן אבקשך אבי, אנא שמע לקולי, וחדל מלעבוד לאלילים!

כעס תרח על אברהם, והלך לנמרוד ואמר לו - יש לי בן אחד שהוא סורר ומורה, יושב ולומד תורה זרה זה הרבה שנים, ומספר שיש אל בעולם שהוא אמת, ואתה משקר ומכזב. קרא נמרוד לאברהם, ואמר לו - מדוע אתה מבלבל ומטה את לב העם? דע כי אם תמשיך בדרך זו רע ומר יהיה סופך! אמר לו אברהם - אני רואה שהשמש יוצאת כל יום במזרח ושוקעת במערב. אולי יש לך כח לשנות את מהלכה שתזרח במערב ותשקע במזרח? אם תעשה כן אודה בך ואשתחווה לך, ואם לא, דע לך, כי האל שנתן בי כח לשבור את אלילך, הוא ייתן לי כח להרוג אותך.

אברהם מתווכח עם נמרוד

אומר המדרש (רבה לח יג) "אמר ליה נסגוד לנורא [אמר נמרוד לאברהם - נלך ונשתחווה לאש], אמר ליה אברהם ונסגוד למיא דמטפין נורא [א"ל אברהם - המים מכבים את האש]. אמר ליה נמרוד נסגוד למיא [א"ל נמרוד - א"כ נלך ונשתחווה למים], אמר ליה אם כן נסגוד לעננא דטעין מיא [א"ל אברהם - אם כבר נשתחווה לעננים

שהם טוענים עליהם את המים]. אמר ליה נסגוד לעננא [א"ל נמרוד - א"כ נלך ונשתחווה לעננים]. אמר ליה אם כן נסגוד לרוחא דמבדר עננא [א"ל אברהם - אם כבר נשתחווה לרוח היכולה לפזר את העננים]. אמר ליה נסגוד לרוחא [א"ל נמרוד - א"כ נלך ונשתחווה לרוח]. אמר ליה ונסגוד לבר אינשא דסביל רוחא [א"ל אברהם - אם כבר נשתחווה לאדם היכול לסבול בתוכו את הרוח]. אמר ליה מלין את משתעי [א"ל נמרוד - אתה לחינם מאריך איתי בדברים], אני איני משתחווה אלא לאור, הרי אני משליכך בתוכו, ויבוא אלוה שאתה משתחווה לו ויצילך הימנו.

אברהם מושלך לכבשן האש

וציווה נמרוד להכניס את אברהם לבית הסוהר וציווה לשומרים שלא יתנו לו לא לחם ולא מים, נשא אברהם עיניו לשמים ואמר: "אלוקי, אתה יודע הנסתרות, ואתה ידעת כי הגעתי עד הנה - לא לכבודי אלא לכבודך ולעבודתך", שמע הקב"ה לתפילתו ופתח לו מעיין של מים, ושלח לו את המלאך גבריאל להביא לו כל מיני מאכל, וכך שהה בבית הסוהר שנה תמימה (שבט מוסר עמ' נד).

שמע נמרוד, כי אברהם עודנו בחיים, כינס את כל חכמי עירו ושאל אותם: מה משפטו של אברהם שביזה את המלך ושבר את הצלמים? דנו בעניין, ויצא דינו להישרף. מיד יצא כרוז בכל העיר: מי שהוא מאוהבי נמרוד, צריך להביא מטען של עצים. כך הביאו אנשי העיר מטענים של עצים במשך ארבעים יום, את כל העצים אספו בכפר אחד, שנקרא לאחר מכן "אור כשדים".

ואחרי שהמדורה היתה דולקת שלושה ימים שלח לקרוא לאברהם, וא"ל - או שתכריז שנמרוד הוא האלוקים או שנזרוק אותך לכבשן האש, ואמר אברהם - השם הוא האלוקים האמתי והשליכו את אברהם לכבשן האש.

וכשהטילו את אברהם לתוך הכבשן פנימה מיד נעשה רעש גדול בשמים, וכל המלאכים רצו לרדת להציל את אברהם אבינו. אמר להם הקב"ה: הוא יחיד בעולמו, שעומד יחידי מנגד לכל העולם הטועה, ואני יחיד בעולמי,

נאה ליחיד להציל את היחיד. מיד ירד הקב"ה בכבודו ובעצמו והציל את אברהם וצינן לו את האש, וכך היה מהלך אברהם אבינו ומטייל בתוך האש, ולא קרה לו כלום (פסחים קיח א).

וכשראה כך נמרוד קרא לו שייצא מהאש, וכשיצא בנו במה גדולה והושיבו את אברהם בראש הבמה, ואמרו כולם - האלוקים של אברהם הוא האלוקים האמתי, ולקח נמרוד את בנו אליעזר ונתן אותו מתנה לאברהם והוא אליעזר עבד אברהם שהיה בנו של נמרוד.

ומאז היו אברהם ושרה מפרסמים את שמו של הקב"ה בכל העולם, ורבים הלכו אחריהם להאמין בקב"ה, והוא שנאמר בפסוק שכשיצא אברהם אבינו מחרן לקח אתו (יב, ה) "ואת הנפש אשר עשו בחרן".

בכל יהודי יש מנשמת אברהם אבינו

הרב חיים מוולאז'ין בספרו רוח חיים על אבות (ה ג), שהנשמה של אברהם אבינו כוללת בתוכה את כל הנשמות של כל עם ישראל ולכל יהודי יש בנשמה שלו חלק מנשמתו של אברהם אבינו.

ואברהם אבינו היה הראשון שסלל לנו את הדרך, וכמו שכל אדם ראשון שסולל דרך חדשה במקום שמעולם לא הייתה שם דרך, שהוא לוקח על עצמו עבודה קשה למען הבאים אחריו, כך היה אברהם אבינו שסלל את הדרך לאמונה בבורא עולם בזמן בו לא הכירו את בורא עולם, ולכל יהודי יש כוחות בנפש לשמור שבת ולעשות מצוות לעומת גוי שאין לו הכוחות האלו, כי כל יהודי הנשמה שלו כלולה באברהם אבינו שסלל את הדרך עבור כולנו, ומכיוון שאברהם אבינו הנחיל והשריש לבניו את האמונה בבורא עולם, לכן כל יהודי מוטבעת בתוך הנשמה שלו האמונה בבורא עולם.

מכח אברהם יש לנו כח לעמוד בניסיונות

ומכיוון שלכל יהודי יש חלק בנשמה מאברהם אבינו, יהודים לאורך כל הדורות היה להם כח לעמוד בניסיונות קשים מאוד של אמונה,

כי אברהם אבינו נתן לכל יהודי את הכח לעמוד בניסיונות ולמסור נפש על קידוש השם.

בכל יהודי מוטבעת האמונה

וכותב רבינו החפץ חיים, שאין מציאות בעולם שליהודי לא תהיה אמונה בבורא עולם, ואפילו אם יהודי אומר לך שאין לו אמונה אל תאמין לו, ואם חקרת ודרשת ומצאת שאין לו אמונה תבדוק אחריו ותראה שהוא לא מזרע ישראל, כי ליהודי האמונה מוטבעת לו בתוך הנשמה, והכל בזכותו של אברהם אבינו שהטביע בנשמתנו את האמונה בבורא עולם.

בן לא יכול להכות קבר אביו

ואומר רבינו החפץ חיים שהגמרא במסכת בבא בתרא (נח א) מספרת "ההוא גברא דשמעה לדביתהו דקא אמרה לברתה, אמאי לא צניעת באיסורא [היה אדם ששמע את אשתו מדבר עם בתו, ואומרת לה - מפני מה אין את נזהרת לעשות את העבירות שלך בצנעה], הך איתתא עשרה בני אית לה, ולית לי מאבוך אלא חד [וממשיכה האימא - תראי אותי, שיש לי עשרה בנים, ואין לי מאביך אלא בן אחד ואף אחד לא יודע מכך, כי עשיתי את העבירות שלי בצנעה], כי שכיב, אמר להו כל נכסי לחד ברא, לא ידעי להי מינייהו [כשאותו אדם הלך לעולמו אמר - כל נכסי ילכו לבני היחיד, ולא ידעו הבנים לאיזה מהם התכוון], אתו לקמיה דרבי בנאה, אמר להו זילו חבוטו קברא דאבוכון, עד דקאי ומגלי לכו להי מינייכו שבקא [באו לפני רבי בנאה, והוא אמר להם - קחו לידיכם מקלות, ולכו לקברו של אביכם וחבטו עליו, עד שיקום ויגלה לכם למי מן הבנים התכוון שיירש את רכושו], אזלו כולהו, ההוא דבריה הוה לא אזל [הלכו כולם אל הקבר, ואילו הבן שהיה בנו באמת לא הלך], אמר להו כולהו נכסי דהאי [אמר להם רבי בנאה - כל הנכסים שייכים לבן זה, מכיוון שמה שלא הלך להכות את קבר אביו, מוכיחה שהוא בנו ולא היה מסוגל להכות את קבר אביו]", אומר החפץ חיים כך אותו הדבר מי שהוא יהודי בן של בורא עולם, לא מסוגל לכפור בבורא עולם כי

האמונה מוטבעת לו בנשמה, ואם בכל זאת הוא מסוגל סימן שאיננו מזרע ישראל.

אברהם קיבל את הניסיונות עבורנו

המדרש אומר, שהטבע בעולם שאדם שכל חייו הם על מי מנוחות ובלי ייסורים, בשעה שבאות עליו צרות אין לו את הכוחות לעמוד בניסיונות ולהתגבר על הקשיים, אבל מי שכל חייו עבר ייסורים ודאגות וניסיונות, כבר יש לו את הכח והידע איך להתגבר על ניסיונות, כך אמר הקב"ה לאברהם אבינו, עתידין בניך עם ישראל לעבור הרבה מאוד ניסיונות, וכדי שיהיה להם כח לעמוד בניסיונות אני מביא עליך ניסיונות קשים, כדי שבניך יתרגלו לעמוד בניסיונות, וכך אברהם אבינו הנחיל לבניו את הכח לעמוד בניסיונות.

הכח למות על קידוש ה' – בזכות אברהם

ומאותו זמן שאברהם אבינו קפץ לתוך כבשן האש, הוא השריש ונתן כח לכל הדורות הבאים אחריו למסור נפש על קידוש השם, וכמו שהגמ' מספרת על חנה ושבעת בניה שמסרו נפש למות על קידוש ה', ועל התנא הקדוש רבי עקיבא ועל התנא הקדוש רבי חנינא בן תרדיון ועל חנניה מישאל ועזריה שקפצו לכבשן האש, והיהודים בשואה כשהיו בדרך לתאי הגזים היו שרים בקול גדול "אני מאמין באמונה שלימה בביאת המשיח ואע"פ שיתמהמה אם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא", מאיפה היו להם את הכוחות האלו? מאברהם אבינו שהוא השורש של כל עם ישראל.

מעשה הגרח פוטוצקי

מעשה שהיה לפני כמאתיים וחמישים שנה בגרף פוטוצקי, שהיה מזרע המלוכה בפולין ומשפחתו הייתה מהחשובות בכל הארץ, ומסופר ששלחו אותו הוריו ללמוד באוניברסיטה שבפריז, והיה מידי ערב הולך לשבת בבית מרזח שהיה שייך ליהודי, והיהודי בעל בית המרזח היה יהודי ירא שמים והיה לו חדר ששם היה לומד תורה בכל ערב עם בנו והיה לומד את הגמרא בניגון

מיוחד, והיה הגרף פוטוצקי שומע את הניגון ומאוד התפעל, ושאל - מה אתם עושים? א"ל - אני יהודי ואנחנו לומדים תורה, והיה מתעניין מאוד והתחיל לחקור על היהדות עד שאחרי שישה חודשים החליט להתגייר, ובא ליהודי בעל בית המרזח וא"ל - תעזור לי להתגייר, ואותו יהודי א"ל - בפריז יש חוק שנוצרי שמתגייר מוציאים אותו להורג, לכן עצתי לך היא שתיסע לאמסטרדם ששם אין איסור להתגייר ושם תוכל למלא את רצונך, וכתב לו בעל בית המרזח מכתב לרב בהולנד שכוונתו לשם שמים להתגייר, ונסע והתגייר ואחר כך נסע ללמוד בישיבה של הגאון מווילנא.

והיו הוריו בני משפחתו ואנשי הכנסייה מחפשים אחריו ולא מצאו אותו, עד שיום אחד אותו גר צדק אברהם בן אברהם העיר ליהודי שדיבר באמצע התפילה, ואותו יהודי רצה להתנקם בו והלך והלשין עליו שהוא הגרף פוטוצקי האבוד והוא מתחבא בישיבה, ובאו אנשי הכנסייה ותפסו אותו ושמו אותו בבית הסוהר, והיו מענים אותו בעינויים קשים מאוד, והעמידו אותו למשפט וגזרו את דינו לשרוף אותו בכיכר העיר, וא"ל אם תחזור בך תנצל מן הגזרה ולא הסכים בשום אופן, ובא הגאון מווילנא לבקר אותו בבית הסוהר, וא"ל - אני יכול להציל אותך על ידי אמירת שמות קודש, אמר לו רבי אני רוצה לזכות למות על קידוש השם, ובשעה שהעלו אותו על המוקד היה זה ביום טוב שני של שבועות [בחו"ל], ובשעת שריפתו בירך בשם ומלכות "ברוך... אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על קידוש שמו", ואחרי ששרפו אותו בכיכר העיר שלח הגאון מווילנא שישלמו שוחד לאחד הכמרים ויביאו את האפר ממוקד השריפה, על מנת לקבור את האפר בקבר ישראל וקברו אותו בבית העלמין בווילנא, וביקש הגאון מווילנא שאחרי שהוא יפטר מן העולם יקברו אותו ליד אותו גר צדק.

ומסופר שאמר רבינו הקדוש החפץ חיים, שאם באותו מעמד ששרפו את גר הצדק, היו עשרה יהודים עונים אמן אחר ברכתו, באותה שעה מיד היתה באה הגאולה ומלך המשיח, שמעמד נורא זה עשה רעש גדול

מאוד בשמים.

וייטע אשל בבאר שבע

התורה הק' מספרת לנו שאברהם אבינו הלך ובנה בית של הכנסת אורחים שנאמר (כא לג) "וייטע אשל בבאר שבע", וכל מי שבא היה אברהם אבינו נותן לו לאכול ולשתות, ואחרי שהיה מסיים והיה רוצה לשלם, היה אומר לו אברהם - איני רוצה תשלום אלא שתגיד תודה לבורא העולם שהוא ברא את הכל.

אין להתייאש משום אדם

והמדרש מספר שפעם בא זקן בגיל תשעים ונתן לו לאכול ולשתות, ודיבר אתו על האמונה בבורא עולם במשך שש שעות, ובסוף א"ל - אמור תודה לבורא עולם, הוציא הזקן מהכיס שלו פסל ונישק את הפסל, כשראה כך אברהם מיד גירש אותו, א"ל הקב"ה - הזקן הזה אני סובל אותו תשעים שנה ואתה התייאשת אחרי שש שעות? מיד קרא אברהם לאותו זקן, וא"ל - אל תלך בלילה, תישן אצלי ובבוקר תצא לדרך, והחזיר אותו ודיבר על ליבו במשך כל הלילה, ובסוף אותו זקן זרק את הפסל והגיע לאמונה בבורא עולם.

נמרוד מודה שהוא לא אלוהים

המדרש (ספר הישר) מספר, שפעם נמרוד הלך בדרך והיה רעב וצמא, ונכנס לאוהלו של אברהם ונתן לו אברהם לאכול ולשתות, וכשסיים א"ל - כמה אני צריך לשלם? ישב אברהם ועשה חשבון כמה אנשים אכלו באהל שלו עד אותו היום, והגיש את החשבון לנמרוד והיה זה מן הסתם סכום גדול מאוד, אמר נמרוד - למה אני צריך לשלם כל כך הרבה, בקושי אכלתי? א"ל אברהם - כל מי שבא לאכול אני אומר לו אל תשלם כי האלוקים הוא ישלם לי, ואתה אומר שאתה האלוקים לכן אתה תשלם לי, א"ל נמרוד - אני לא האלוקים ואני לא משלם, א"ל אברהם לנמרוד - תחתום שאתה לא האלוקים, חתם והלך לו, והיה אברהם מסתובב בכל המקומות ומראה שנמרוד בעצמו מודה שהוא לא האלוקים.

אברהם מנצח את ארבעת המלכים

וכשראה כך נמרוד, איגד סביבו עוד שלושה מלכים חזקים מאוד ויצאו לכבוש את כל העולם, וכבשו כמעט את כל הארצות, ובין היתר כבשו את סדום ולקחו בשבי את לוט אחיינו של אברהם, שהיה קלסתר פניו של לוט דומה לאברהם אבינו, והיה נמרוד לוקח את לוט ומסתובב בכל המקומות, והיה אומר לבריות - ראו, גם אברהם מודה שאני הוא האלוקים, והיו חושבים הבריות שלוט זה אברהם, ובא עוג מלך הבשן וסיפר לאברהם שלוט נלקח בשבי.

וכששמע כך אברהם מיד אסף את כל עבדיו כדי להילחם בארבעת המלכים הללו כדי לשחרר את לוט מהשבי, אבל כל עבדיו לא הסכימו לצאת עם אברהם אפילו תמורת הרבה כסף וזהב, ואומרת לנו התורה שאברהם יצא למלחמה עם שלש מאות ושמונה עשר אנשי ביתו, ואומר רש"י שלמעשה אברהם יצא למלחמה רק עם אליעזר עבדו, ומה שכתוב בתורה שלש מאות ושמונה עשר הכוונה רק לאליעזר, שאליעזר בגימטרייה שלש מאות ושמונה עשרה, וארבעת המלכים צבאם מנה יותר משני מיליון חיילים, ואברהם זרק עליהם עפר ונעשה נס והעפר נהפך לחיצים, וניצח אברהם אבינו את ארבעת המלכים ושיחרר את לוט מהשבי, ונעשה קידוש ה' גדול בעולם שהאלוקים של אברהם הוא האלוקים האמיתי.

מסירות נפשו של אברהם להציל את לוט

אומר הרב מרדכי אליהו זצ"ל (ספר דברי מרדכי בראשית עמ' ק) "וישמע אברם כי נשבה אחיו, וירק את חניכיו ילידי ביתו" (י"ד, י"ד) צריך להבין את דרכיו של אברהם אבינו, מדוע הוא הולך למסור את נפשו ולשפוך את דמו עבור לוט, שמרד בריבונו של עולם ובגד בכל הערכים שגדל עליהם!

אלא הדבר יובן על פי מה שהתורה כותבת אודות המלחמה של ארבעת המלכים נגד החמישה ונצחונם. מלחמה זו היתה אמורה להסתיים בהפסד גמור לרעת הארבעה, לפי

שהיו מועטים נגד רבים (חמשה) ועם זאת נצחו הארבעה. כתב על כך רש"י: "ארבעה מלכים את החמשה' - ואף על פי כן נצחו המועטים, להודיעך שגיבורים היו, ואף על פי כן לא נמנע אברהם מלרדוף אחריהם".

מה זירז את אברהם אבינו לצאת בחירוף נפש למלחמה כל כך מסוכנת? זאת נלמד מדברי רש"י (יד א), אודות זהותם של חמשת המלכים, (על פי דברי חז"ל עירובין נג א): "אמרפל" - הוא נמרוד, שאמר לאברהם: פול לתוך כבשן האש". נמרוד הרשע היה בין המלכים שנלחמו בסדום ועמורה ונצחום, ושלקחו את לוט בשבי. כאשר שמע זאת אברהם אבינו חשש שייגרם חילול השם בשבייתו של לוט בידי נמרוד. ביארו המפרשים (ראה בספרים כסף מזוקק ו'צרור המור' וכ"כ בספר שער בת רבים פרשת לך לך על הפסוק וישמע), על פי דברי חז"ל, שכאשר יצא נמרוד לראות את השבויים, ראה ביניהם את לוט, וחשבו לאברהם, כי היו שניהם דומים זה לזה כמאמר אברהם ללוט (יג ח): "כי אנשים אחים אנחנו", ומבאר רש"י על פי מדרש אגדה: "דומים בקלסתר פנים". לוט הסביר לנמרוד, שאין הוא אלא בן אחיו של אברהם.

נמרוד דרש ממנו שלא יגלה את זהותו האמיתית ויאמר לכל שואל שהוא אברהם. מטרתו של נמרוד היתה להראות לעיני כל שהוא ניצח את אברהם, ובכך יתפרסם שמו בעולם כולו ויאמרו כולם שהוא אלוה, הנה אברהם אבינו, ראש המפרסמים את שמו של הבורא בעולם והמכחיש הגדול של אלוהותו של נמרוד, נכנע בסופו של דבר ונפל בשבי של נמרוד!

לכן כאשר שמע אברהם אבינו כי לוט אחיו נפל בשבי, ושמע על תוכניתו של נמרוד להשתמש בלוט לשם פרסום שמו וביטול עבודתו של אברהם בעולם, מיד הזדרז אברהם אבינו ויצא למלחמה נגד נמרוד. ולמרות הסיכויים הקלושים לנצח, הבין אברהם שיש לצאת בכל מחיר נגד חילול שם ה' בעולם.

להוסיף את ה'אחד' לי"אוש

רבינו הבעש"ט אומר שיאוש גימטרייה שלש מאות ושבע עשרה, ואברהם אבינו לא התייאש אלא

הוסיף אחד מעל הייאוש, והאחד הזה הוא האמונה בקב"ה שהוא אחד ושמו אחד, שמי שמאמין באמת בקב"ה לא שייך אצלו ייאוש, וביחד יוצא שלש מאות ושמונה עשרה וכך זכה לראות ניסים גדולים.

גם זו לטובה

הגמרא במסכת תענית (כא א) מספרת "נחום איש גם זו, דכל מילתא דהוה סלקא ליה אמר גם זו לטובה [היה תנא ששמו היה נחום וכינויו היה איש גם זו, משום שכל דבר שהיה בא עליו היה אומר 'גם זו לטובה'], זימנא חדא בעו לשדורי ישראל דורון לבי קיסר, אמרו מאן ייזיל? ייזיל נחום איש גם זו דמלומד בניסין הוא [פעם אחת רצו עם ישראל לשלוח מתנה לקיסר, אמרו מי ילך? ילך נחום איש גם זו שהוא מלומד בניסים], שדרו בידיה מלא סיפטא דאבנים טובות ומרגליות [ושלחו בידו מלוא התיבה אבנים טובות ומרגליות], אזל בת בההוא דירה, בליליא קמו הנך דיוראי ושקלינהו לסיפטיה ומלונהו עפרא [בדרך הוא ישן באיזו אכסניה, ובלילה קמו האכסנאים ורוקנו מן התיבה את האבנים הטובות והמרגליות, ומילאו את התיבה בעפר], כי מטא התם, שרינהו לסיפטא חזנהו דמלו עפרא, בעא מלכא למקטלינהו לכולהו, אמר קא מחייכו בי יהודאי, אמר גם זו לטובה [כשהגיע נחום איש גם זו לפני הקיסר פתחו עבדי הקיסר את התיבה, וכשראה הקיסר שהיא מלאה עפר רצה להרוג את כל היהודים, שאמר היהודים רוצים לעשות ממני צחוק שהם מביאים לי מתנה תיבה מלאה בחול, ונחום איש גם זו אמר - גם זו לטובה].

אתא אליהו אדמי ליה כחד מינייהו, א"ל דלמא הא עפרא מעפרא דאברהם אבוהון הוא, דכי הוה שדי עפרא הוו סייפיה, גילי הוו גירי [בא אליהו הנביא מן השמים ונדמה להם כאחד מהם, ואמר להם - שמא העפר הזה אינו עפר פשוט אלא הוא העפר המיוחד של אברהם אביהם, שכשזורקים אותו נהפך לחרבות], דכתיב (ישעיה מא ב) 'יתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו', הויא חדא מדינתא דלא מצו למיכבשה, בדקו מיניה וכבשוה [הייתה מדינה אחת שלא הצליחו לכבוש אותה, ולקחו

מן העפר הזה ובאמת נהפך העפר לחרבות וכך הצליחו לכובשה], עיילו לבי גנזיה, ומלוהו לסיפטיה אבנים טובות ומרגליות, ושדרוהו ביקרא רבה [העלו את נחום איש גם זו לחדר האוצרות, ומילאו את התיבה שלו באבנים טובות ומרגליות, ושלחו אותו בכבוד גדול].

כי אתו ביתו בההוא דיורא, אמרו ליה מאי אייתית בהדך דעבדי לך יקרא כולי האי, אמר להו מאי דשקלי מהכא אמטי להתם [כשחזר, התאכסן באותה אכסניה בה התאכסן בראשונה, ושאלוהו בעלי האכסניה - מפני מה זכית שישלחו אותך מבית הקיסר בכבוד כל כך גדול? אמר להם - מה שלקחתי מכאן הבאתי לשם], סתרו לדירייהו ואמטינהו לבי מלכא, אמרו ליה האי עפרא דאייתי הכא מדידן הוא [הלכו בעלי האכסניה ושברו את כל הבית שלהם, ואספו את כל עפר הבית ולקחו אותו לבית המלך, ואמרו לו - העפר שהביא לך נחום איש גם זו מביתנו הוא הביא אותו, והנה הבאנו לך עוד מאותו העפר, וחשבו שיזכו מהמלך לתשלום מכובד], בדקוה ולא אשכחוה, וקטלינהו להנך דיוראי [בדקו את אותו העפר, והנה הוא עפר רגיל ללא שום סגולות מיוחדות, וציווה המלך להרוג את אותם בעלי האכסניה]".

"אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברם במחזה לאמר, אל תירא אברם אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד" (טו א) ולאחר שאברהם אבינו ניצח במלחמה מול ארבעת המלכים, היה מפחד שמא כבר אין לו חלק בעולם הבא, שמא קיבל כבר כל שכרו בעולם הזה, שהקב"ה עשה לו כל כך הרבה ניסים שבתחילה הציל הקב"ה את אברהם אבינו מאור כשדים, וכן הקב"ה אמר לאברהם אבינו דווקא בשעה שיש רעב אני אתן לך פרנסה ותזכה לעשירות, דווקא בשעה שכבר אתה זקן ועל פי הטבע אתה לא ראוי שייוולדו לך בנים אני אתן לך בנים, וכן במלחמתו כנגד ארבעת המלכים כדי להציל את לוט היו לו ניסים גדולים כמו שהתורה מספרת לנו, וכשחזר אברהם אבינו מהמלחמה פחד פחד גדול ואמר - ריבונו של עולם עשית לי נס גדול מאוד והרי אין נס בחינם, שהרי תמיד כשנעשה לאדם נס הוא על חשבון המצוות

והמעשים טובים שעשה, ועכשיו שמא נגמרו לי כל זכויותיי ולא נשאר לי יותר זכויות לעולם הבא? ואומרת לנו התורה (טו א) "אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברם במחזה לאמר, אל תירא אברם אנוכי מגן לך שכרך הרבה מאוד" שכל הנסים שעשיתי לך הכל היה בחינם, ושכרך על המצוות שעשית שמור לך לעולם הבא.

בשער הפסוקים לאריז"ל, מפרש את המילה 'מגן' מלשון מגנא - חינם, כלומר, הבטיחו הקב"ה שלא ינכו מזכויותיו.

מי שנעשה לו נס מנכין לו מזכויותיו

וצריך להבין הרי הגמרא במסכת תענית (כ א) אומרת "אמר רבי ינאי לעולם אל יעמוד אדם במקום של סכנה ויאמר עושין לי נס שמא לא יעשו לו נס, ואם יעשו לו נס מנכין לו מזכויותיו", מי שנעשה לו נס לוקחים לו מהמצוות שקיים מכיוון שאין נס בחינם ועל חשבון המצוות שעשה עשו לו נס וניצל.

מעשה בנו של רבי יוסי דמן יוקרת

הגמרא במסכת תענית (כד א) מספרת על רבי יוסי דמן יוקרת ששכר פועלים במדבר והעמיד עליהם את בנו, וכשהגיעה השעה שהיו הפועלים צריכים לאכול אמרו לבנו של רבי יוסי - אנו רעבים מאוד, ומספרת הגמרא שהיה שם עץ של תאנה ועמד הבן של רבי יוסי ואמר - תאנה תאנה הוציאי פירותיך, ופתאום ברגע אחד בדרך נס התמלא כל העץ בתאנים, וישבו ואכלו ואחרי שסיימו הגיע רבי יוסי דמן יוקרת והביא להם אוכל, ואמר להם - תמחלו לי ואל תקפידו עלי שלא הבאתי לכם את האוכל בזמן, שמה שהתעכבתי מלבוא הוא משום שטרחתי בדבר מצוה, אמרו לו הפועלים - המקום ישביע אותך כמו שהשביע אותנו בנך, אמר להם - איך השביע אתכם? וסיפרו לו על עץ התאנה, אמר ר יוסי דמן יוקרת לבנו - אתה הטרחת את קונך להוציא פירותיה של תאנה שלא בזמנה, לכן תאסף מן העולם קודם זמנך, ומיד נפטר בנו של רבי יוסי דמן יוקרת, א"ל - למה קיללת

את בנך? א"ל - בני צדיק גדול, ואני רוצה שאת שכרו יקבל בעולם הבא ולא בעולם הזה.

מעשה אלעזר איש בירתא

הגמרא במסכת תענית (כד א) מספרת "אלעזר איש בירתא, כד הוו חזו ליה גבאי צדקה הוו טשו מיניה, דכל מאי דהוה גביה יהיב להו [האמורא אלעזר מהעיר בירתא, כשהיו רואים אותו גבאי הצדקה ברחוב היו מתחבאים ממנו, משום שתמיד היה נותן להם את כל מה שהיה בידו באותה העת], יומא חד הוה סליק לשוקא למיזבן נדוניא לברתיה, חזיוהו גבאי צדקה טשו מיניה [יום אחד הלך לשוק על מנת לקנות נדוניה לחתונת בתו, וראו אותו גבאי הצדקה והתחבאו ממנו], אזל ורהט בתרייהו, אמר להו אשבעתיכו במאי עסקיתו, אמרו ליה ביתום ויתומה [הלך רבי אלעזר ורץ אחריהם, ואמר להם - אני משביע אתכם שתאמרו לי באיזו צדקה אתם עוסקים כעת, אמרו לו - אנו אוספים כסף עבור חתונת יתום ויתומה], אמר להן, העבודה שהן קודמין לבתי, שקל כל דהוה בהדיה ויהב להו, פש ליה חד זוזא [אמר להם - אני נשבע שהם קודמים לבתי, ולקח את כל הכסף שהיה מיועד לנדוניית בתו ונתן להם, והשאיר בידו זוז אחד בלבד].

זבן ליה חיטי ואסיק שדייה באכלבא [באותו זוז שהותיר בידו קנה מעט חיטים, והניח אותם באסם], אתא דביתהו אמרה לה לברתיה מאי אייתי אבוך? אמרה לה כל מה דאייתי באכלבא שדיתיה [באה אשתו של רבי אלעזר ואמרה לבתה - מה הביא אביך? אמרה לה - כל מה שהביא הנחתי באסם], אתיא למיפתח בבא דאכלבא, חזת אכלבא דמליא חיטי וקא נפקא בצינורא דדשא, ולא מיפתח בבא מחיטי [הלכה הבת לפתוח את האסם, והנה היא רואה שנעשה נס והתמלא כל האסם בתבואה, עד שלא נפתחה דלת האסם מרוב התבואה], אזלא ברתיה לבי מדרשא, אמרה ליה בא וראה מה עשה לך אוהבך [רצה הבת לבית המדרש, ואמרה לאביה - בוא וראה את הנס הגדול שעשה לך הקב"ה], אמר לה העבודה, הרי הן הקדש עליך ואין לך בהן אלא כאחד מעניי ישראל

[נשבע רבי אלעזר ואמר - הרי אני מקדיש את כל התבואה לצדקה, ואפילו את לא תיקחי ממנה אלא כמו כל אחד אחר מעניי ישראל]", והוא משום שכל מי שנעשה לו נס מנכין לו מזכויותיו.

מעשה רבי אליעזר ורבי עקיבא

אומרת הגמרא במסכת סנהדרין (קא א) אמר רבה בר בר חנה: כשחלה רבי אליעזר נכנסו תלמידיו לבקרו. אמר להן, חמה עזה יש בעולם. התחילו הן בוכין ורבי עקיבא משחק. אמרו לו: למה אתה משחק? אמר להן: וכי מפני מה אתם בוכים? אמרו לו: אפשר ספר תורה שרוי בצער, ולא נבכה? אמר להן: לכך אני משחק. כל זמן שאני רואה רבי, שאין יינו מחמיץ ואין פשתנו לוקה, ואין שמנו מבאיש, ואין דובשנו מדביש, אמרתי: שמא חס ושלום קיבל רבי עולמו בחייו, אבל עכשיו שאני רואה רבי בצער - אני שמח. אמר לו: עקיבא, כלום חיסרתי מן התורה כולה? - אמר לו: לימדתנו רבינו כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה - טוב ולא יחטא.

למה לא נגרע מזכויותיו של אברהם

וא"כ צריך להבין, איך מצד אחד הקב"ה עשה לאברהם את כל הניסים הללו, ומצד שני מבטיח לו שלא נגרע משכרו מאומה, הרי קיימא לן שהעושין לו נס מנכין לו מזכויותיו.

אלא אומר (הישועות יעקב בהל חנוכה ב סימן תרפב) מי שנעשה לו נס, ועל ידי הנס נעשה גם כן קידוש השם, לא מנכין לו מזכויותיו כי נעשה קידוש השם על ידו, ולכן אברהם אבינו אע"פ שנעשו לו ניסים גדולים, כיון שהיה על ידי אותם הניסים קידוש השם גדול והרבה באו להתגייר מחמת אותם הניסים, לכן הקב"ה לא ניכה לו מזכויותיו.

על ידי קידוש ה' לא נגרע מהזכויות

אומרת הגמרא במסכת ברכות (נד ב) "אמר רב יהודה אמר רב ארבעה צריכין להודות, יורדי הים, הולכי מדברות, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא", ואלו שנמנו בגמרא עליהם להביא קרבן תודה לבית המקדש.

וקורבן תודה היה שונה מקרבן שלמים, שקרבן שלמים אוכלים אותו לשני ימים ולילה אחד, ואילו קרבן תודה היה חייב לאכול את הקרבן דווקא באותו היום, והיה אסור להותיר ממנו לבוקר שלמחרת, וכמו שאומרת התורה בספר ויקרא (כב כט-ל) "וכי תזבחו זבח תודה לה', לרצונכם תזבחו: ביום ההוא יאכל, לא תותירו ממנו עד בקר אני ה'."

ואמרו רבותינו ז"ל שהטעם לשינוי זה הוא משום שמי שנעשה לו נס מנכין לו מזכויותיו, אבל מי שנעשה לו נס ונהיה קידוש ה' והתפרסם מכך כוחו של הקב"ה לא מנכין לו מזכויותיו, ולכן מי שנעשה לו נס כדי שלא ייקחו לו מהזכויות ומהמצוות שקיים, היה מביא קרבן תודה והיה חייב לאכול הקרבן באותו יום, אבל אדם אחד לא יכול לאכול קרבן שלם ביום אחד, לכן היה מזמין את משפחתו, ואת החברים שלו שיבואו לאכול, והיו שואלים - לכבוד מה הזמנת אותנו לאכול? והיה מספר להם את הנס שעשה לו הקב"ה, ועל ידי שמספר את הנס נהיה קידוש השם, ובמקום שיש קידוש השם לא לוקחים לו מזכויותיו.

ולכן אמר לו הקב"ה לאברהם - כיון שנעשה קידוש ה' גדול בעולם, שאמרו תראו איך האלוקים של אברהם שומר עליו ועושה לו ניסים גדולים מעל הטבע, והרבה באו להתגייר ונעשה קידוש ה' גדול בעולם, ובמקום שיש קידוש ה' לא מנכין לו מזכויותיו.

מעשה באשת רבי חנינא בן דוסא

הגמרא במסכת תענית (כה א) מספרת על רבי חנינא בן דוסא שהיה עני מרוד, והיה אוכל קב חרובין מערב שבת לערב שבת, ומספרת הגמרא שבכל ערב שבת כל השכנות היו אופות לחם, ואשתו של רבי חנינא בן דוסא לא היתה אופה לחם, ומכיוון שלא רצתה להתבייש מפני שכנותיה היתה מניחה בתנור עצים כדי שיעלה עשן מארובת הבית וייראה כאילו גם היא אופה לחם, ומספרת הגמרא שבאה אחת משכנותיה שידעה שאין לה מה לאפות ולבשל, ואמרה אני אלך לראות מה העשן הזה שיוצא מן התנור, הלכה ודפקה בדלת ונעשה נס, והתנור התמלא בלחמים, אמרה

השכינה לאשתו של רבי חנינא בן דוסא - אני מריחה ריח של שרוף, מהר לכי והוציאי את הלחם שלא יישרף.

מעשה בבת רבי חנינא בן דוסא

ומספרת הגמרא שפעם אחת בערב שבת ראה רבי חנינא בן דוסא את בתו יושבת עצובה, שאל אותה - בתי, מדוע את עצובה? אמרה לו - לפי שרציתי להדליק נרות שבת, וחשבתי שיש בכלי שמן ובסוף התגלה שאין זה שמן אלא חומץ ואין לי איך להדליק נרות שבת? אמר רבי חנינא בן דוסא - מי שאמר לשמן וידלק יאמר לחומץ וידלק, והיה דולק הנר כל השבת כולה עד מוצ"ש שהדליקו ממנו נר להבדלה.

נהר גינאי נחלק לרבי פנחס בן יאיר

וכן הגמרא במסכת חולין (ז א) מספרת "רבי פנחס בן יאיר הוה קאזיל לפדיון שבויין, פגע ביה בגינאי נהרא [רבי פנחס בן יאיר הלך למצוות פדיון שבויים, והגיע לשפת נהר גינאי], אמר ליה - גינאי חלוק לי מימך ואעבור בך, אמר ליה - אתה הולך לעשות רצון קונך ואני הולך לעשות רצון קוני, אתה ספק עושה ספק אי אתה עושה, אני ודאי עושה, אמר ליה - אם אי אתה חולק גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם, חלק ליה.

הוה ההוא גברא דהוה דארי חיטי לפיסחא, אמר ליה חלוק ליה נמי להאי דבמצוה עסיק, חלק ליה [היה ביחד עם רבי פנחס בן יאיר עוד אדם שהיה מוביל חיטים לפסח, אמר רבי פנחס בן יאיר לנהר - חלוק מימיך גם עבורו משום שהוא הולך לדבר מצוה, ונחלק הנהר שוב עבורו], הוה ההוא טייעא דלווה בהדייהו, אמר ליה חלוק ליה נמי להאי דלא לימא כך עושים לבני לויה, חלק ליה [היה ביחד איתם ערבי שליווה אותם בדרכם, אמר רבי פנחס בן יאיר לנהר - חלוק את מימיך גם עבורו, שלא יאמרו האנשים וכי כך עושים לבני לוויה שמשאירים אותם מאחור? ונחלק הנהר שוב גם עבור אותו ערבי]", אומרת הגמרא, גדול רבי פנחס בן יאיר יותר ממשה רבינו וכל עם ישראל, שלמשה רבינו וכל ישראל נבקע הים פעם אחת ולרבי

פנחס בן יאיר שלוש פעמים.

אומרת הגמרא במסכת ברכות (לג א) "תנו רבנן, מעשה בערוד [כלאים בין נחש לצב (חולין קכז א)] שהיה מזיק את הבריות. באו והודיעו לרבי חנינא בן דוסא, אמר להם: הראו לי את חורו [שהוא מגיח ממנו], הראוהו את חורו, נתן עקבו על פי החור. יצא ונשכו, ומת אותו ערוד".

וכן הצדיקים שבכל דור ודור היו עושים ניסים ומופתים גדולים, וכן מסופר על זקננו הקדוש בבא סאלי שהיה מוזג עראק להרבה אנשים מבקבוק אחד, ובכל יום היו רואים במחיצתו ניסים ונפלאות.

ואם כן מדוע הצדיקים היו עושים כל הזמן ניסים מעל הטבע, הרי מי שנעשה לו נס מנכין לו מזכויותיו?

מי שאצלו הכל ניסים לא נגרע מזכויותיו

אלא מבאר הרב בן איש חי שיש שני סוגים של בני אדם, יש אדם שכשנעשה לו נס הוא מתפעל התפעלות גדולה מאוד, מכיוון שלא רגיל לראות נס שהוא היפך מן הטבע, אדם כזה אם עושים לו נס מנכין לו מזכויותיו, אבל אצל הצדיקים לא היה אצלם הבדל כלל בין נס לטבע, וידעו שגם הטבע כולו הוא נס ואין מושג של טבע בעולם כלל, אלא שיש ניסים שהקב"ה קבע שיהיו בבריאה באופן קבוע, לדוגמא שהשמש תזרח בבוקר ותשקע בערב, כמו שאנו אומרים בברכת הלבנה "חוק וזמן נתן להם שלא ישנו תפקידם", וכן הנס שכשזורעים גרעין באדמה יוצא ממנו פירות לאחר כמה זמן, ויש דברים שאין להם קביעות אלא באים מעת לעת על פי רצונו של הקב"ה, והצדיקים שחיו בתחושה מתמדת שהכל נס, בבחינת - מי שאמר לשמן וידלק הוא יאמר לחומץ וידלק, לכן אצלם לא היה הבדל כלל בין טבע הבריאה לנס מעל הטבע, ולכן לא ניכו להם מזכויותיהם.

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך: ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה: ואברכה מברכיך ומקללך אאור ונברכו בך כל משפחת האדמה" (יב,

א-ג) אור החיים הקדוש זיע"א שואל איזה ניסיון יש כאן, כאשר עם הציווי ללכת מארצו הוא מתבשר שעל ידי שיצא יזכה לדברים גדולים וחשובים שבארצו לא יינתנו לו, כמ"ש 'ואעשך לגוי גדול', והרי אם יתגלה הקב"ה בכבודו ובעצמו אפילו לאדם הפשוט ביותר ויאמר לו שילך מארצו, ויבטיחו הקב"ה בכל הברכות ימהר לעשות רצון הקב"ה מיד, ובוודאי אברהם אבינו שחיכה לילדים כ"כ הרבה שנים, ואם יבואו היום לאדם חשוך בנים ויגידו לו שעל מנת לזכות בפרי בטן עליו לנסוע לקצווי ארץ, הרי אותו אדם לא יחשוב פעמיים וייסע לכל מקום שיאמרו לו, ואם כן מה היה הניסיון של אברהם אבינו?

וכמו שאמרו בעלי המוסר, משל למה הדבר דומה לאב הרוצה לנסות את בנו ולראות אם שומע הוא לקול אביו, ולצורך זה מצווה האבא על בנו שילך למקום פלוני להביא איזו חבילה, ובשעה שהאב מצווה את בנו ללכת הוא מוסיף ואומר לו - בני, כדאי לך מאד ללכת להביא את החבילה, כי החבילה שאתה אמור להביא זו מתנה עצומה עבורך, האם שליחות כזו ראויה להיקרא ניסיון?

הניסיון האמיתי הוא כשמגיעים הקשיים

אלא מבארים בעלי המוסר, שהניסיון של אברהם אבינו היה שאע"פ שהבטיחו הקב"ה שייצא מארצו וילך לאן שיצווה אותו הקב"ה, ושם הוא יתברך בממון גדול ובבנים, כשהגיע אברהם אבינו לארץ ישראל כתוב (יב, י) "ויהי רעב בארץ", והיה צריך אברהם אבינו לרדת למצרים לשבור לחם ואף על פי כן לא הרהר אחר הקב"ה, והוא הניסיון שבו ניסה הקב"ה את אברהם אבינו האם יהרהר אחר מידותיו או יתמיד באמונתו החזקה בבורא עולם.

הנהגה זו של אברהם אבינו מהווה לימוד גדול עבורנו לדורי דורות, כולנו צריכים להאמין בלב שלם שכל הנהגה של הקב"ה וכל צווי שלו, בין אם הם מובנים לנו ובין אם הם לא מובנים לנו הכל מכוון אך ורק לטובתנו, ולכן אף על פי שלפעמים מגיעה על האדם איזו צרה או באים עליו ייסורים, צריך שידע האדם שהכל רק לטובתו.

"וילך אברם כאשר דבר אליו ה' וילך אתו לוט, ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן" (יב, ד)

והתורה מספרת (יב ד) "וילך אברם כאשר דבר אליו ה' וילך אתו לוט, ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן", ושואל רבינו הק' רבי ישראל בעל שם טוב, מדוע התורה מספרת לנו בן כמה היה אברהם כשיצא מחרן, ומה באה התורה ללמדנו בכך?

אלא אומר הבעש"ט, שהיינו יכולים לחשוב שאברהם עשה מה שציווה אותו הקב"ה, אבל בלבו התעורר איזה ספק קטן באמונה, לכן באה התורה ואומרת 'ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן', כי בטחון בגימטרייה שבעים וחמש, ובאה התורה לומר לנו - דע לך שאברם היה לו בטחון שלם בבורא עולם.

ואומר המדרש שאברהם אבינו לא רק שעמד בכל עשרת הניסיונות, אלא שגם בתוך לבו פנימה לא הרהר אחר הקב"ה, ואמונתו בבורא העולם היתה חזקה והחלטית מאוד, וכמו שהתורה מעידה על אברהם אבינו (טו ו) "והאמין בה' ויחשבה לו צדקה".

ההבדל בין אברהם לאיוב

בספר איוב מסופר על איוב שהיה צדיק גדול מאוד, והקב"ה התפאר באיוב בפני השטן ואמר עליו (א ח) - "ויאמר ה' אל השטן - השמת לבך על עבדי איוב, כי אין כמהו בארץ איש תם וישר ירא אלוקים וסר מרע", וממשיך שם הפסוק (א ט-יב) "ויען השטן את ה' ויאמר החנם ירא איוב אלוקים: הלא את שכת בעדו ובעד ביתו ובעד כל אשר לו מסביב, מעשה ידיו ברכת ומקנהו פרץ בארץ: ואולם שלח נא ידך וגע בכל אשר לו אם לא על פניך יברכך: ויאמר ה' אל השטן, הנה כל אשר לו בידך רק אליו אל תשלח ידך, ויצא השטן מעם פני ה'", ומיד הביא השטן על איוב ייסורים קשים מאוד בבחינת מה שנאמר בישעיה (א ו) "מכף רגל ועד ראש אין בו מתום פצע וחבורה ומכה טרייה", וכל גופו של איוב היה מלא בייסורים, ואומר שם הפסוק (ב י) "בכל זאת לא חטא איוב בשפתיו", ודקדקו חז"ל מדברי הפסוק שדווקא בשפתיו לא חטא אבל בליבו חטא, שבלב היו לו

טענות על הקב"ה, למה הבאת עלי את הייסורים האלו? ולכן אמרו חז"ל שמעלתו של אברהם היתה גדולה מאיוב, כי איוב בלבו חטא והיו לו טענות על הקב"ה, אבל אברהם אבינו לא רק שעמד בכל הניסיונות, אלא אפילו לא הרהר אחר הקב"ה ונשאר באמונתו השלימה.

הקב"ה בוחן את האדם במבחן האמונה

אומר רבינו החפץ חיים, שיהודי צריך לדעת שכשהוא מתחיל להתחזק בשמירת מצוות מיד השטן מביא עליו איזה הפסד, ומיד יצר הרע מכניס לאדם מחשבה הנה עד היום לא שמרת שבת ולא היה לך הפסד, ובדיוק אתמול שמרת שבת והיום כבר יש לך הפסד, אתמול לא הנחת תפילין ולא היה לך הפסד, והיום הנחת תפילין ותראה איזה הפסד ואיזה נזק יש לך, והאדם צריך לדעת שזו הדרך בה בוחן אותו הקב"ה במבחן האמונה, כמה האמונה שלו חזקה בבורא עולם, וכך עשה הקב"ה עם אברהם אבינו שבחן אותו במבחן האמונה, שאמר לו 'לך לך מארצך וממולדתך אל הארץ אשר אראך', ומצא שם רעב והיה צריך לרדת למצרים לחפש אוכל, והיה יכול לטעון לפני הקב"ה - אתה אמרת לי ללכת לארץ ישראל ששם תהיה לי פרנסה, וכשאני מגיע לא"י אני מוצא שם רעב, ובכל זאת התורה מעידה על אברהם אבינו שלא הרהר אחרי הקב"ה.

מדוע צדיק ורע לו רשע וטוב לו?

בפרשת השבוע אנו קוראים על עשרת הניסיונות שהקב"ה ניסה את אברהם אבינו ועמד בכולן, ואמרו חז"ל (מדרש שמואל ה ב) שאברהם אבינו היה הסמל של 'צדיק ורע לו', אברהם אבינו שכל כולו היה מצוות ומעשים טובים, והיה מפרסם ומקדש את שמו של בורא עולם מול כל העולם שהיו עובדים עבודה זרה, והיינו מצפים שמשום כך יהיה לו רק טוב בחיים, ובכל זאת אנו רואים שהקב"ה העביר את אברהם אבינו בעשרה ניסיונות קשים עם סבל וייסורים, כמו ניסיון אור כשדים שהושלך לכבשן האש, וכן הניסיון של לך לך מארצך ושם תזכה לממון,

וכשהלך אברהם למקום שא"ל הקב"ה מצא שם רעב, ואחר כך מה שלקחו את שרה לבית פרעה, ואחר כך שהתבקש להעלות לעולה את בנו היחיד אהובו יצחק, ומי שהיה חי באותה התקופה בוודאי היה שואל מדוע צדיק ורע לו?

האחרית מעידה על הראשית

אבל התשובה לכך היא שעלינו להסתכל על סופו של אברהם אבינו, ושם אנו רואים שה' ברך את אברהם בכל, וכן כשעלה ממצרים אומרת התורה (יג ב) "ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב", ומאברהם אבינו יצא העם הנבחר עם ישראל, רואים אנו שאם האדם מצמצם את מבטו על ההווה, נראה לו כביכול שהצדיק רע לו, אבל כשעובר זמן רואים שהכל היה לטובה כי העיקר הוא הסוף, ואם הסוף טוב הכל טוב.

ולמדנו בכך יסוד גדול מאוד, שהרי במהלך חייו של האדם הרבה דברים בתחילתם נראים קשים ומרים וחשוכים, ולימדה אותנו התורה שעלינו להמתין ולהתבונן בסוף הדרך, ששם מתברר שאותו דבר שהיה נראה מר הוא באמת מתוק ולא מר, אלא שהאדם הוא בשר ודם ולא יכול להבין את כל סודות הבריאה, ולכן אמרו חז"ל חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה כי גם מה שנראה רע הוא טוב רק שהאדם לא יכול להבין את דרכו והנהגתו של בורא העולם.

הראנו ה' חסדך

ומשל למה הדבר דומה, לאדם בן כפר שעמד לחתן את בנו, והלך וקנה בד יקר לתפור ממנו חליפה לכבוד חתונת בנו, ולקח את הבד והלך לחייט שיתפור לו ממנו בגד, והנה הוא רואה שהחייט לוקח את הבד ומתחיל לגזור אותו לחתיכות, ואותו כפרי התחיל לצעוק - מה אתה עושה, הרסת וקלקלת את הבד? אבל האמת היא שהחייט לא הרס ולא קלקל, אלא כך היא הדרך כשבאים לתפור בגד צריך קודם לחתוך את הבד לחתיכות מדודות, ואין הוא מקלקל אלא מתקן...

נאמר בספר תהילים (פה ח) "הראנו ה' חסדך וישעך תיתן לנו" ומבאר החתם סופר שאנו אומרים לרבש"ע -

אנו יודעים שכל הנהגתך אתנו כולה חסדים, וגם מה שנראה דין וגזירה הם בעצם רחמים, רק שאנו מבקשים שנזכה גם לראות ולהבין איך הכל חסדים, וזו כוונת הפסוק 'הראנו ה' חסדך', שהחסדים יהיו מגולים ולא מוסתרים, והוא מה שאמר הקב"ה לאברהם (יב, א) "אל הארץ אשר אראך", שבסוף יהיה זמן של ראיה שתראה בעיניך שכל ההנהגה שלי אתך הייתה חסדים גדולים ולא צרות, ויתקיים בך 'הראנו ה' חסדך'.

מעלת זיכוי הרבים

יש ספר קדוש הנקרא 'שיבולי הלקט' שחיברו רב קדוש מאוד לפני כארבע מאות שנה, ובהקדמה לספר הוא כותב מעשה שהיה אתו בעצמו, שהיה חולה מאוד והביאו למיטתו את כל הרופאים, והרופאים אמרו שאין לו תקנה ועוד כמה שעות ר"ל הוא ימות, וקראו לחברא קדישא והביאו את האלונקה שלוקחים בה את המתים, והביאו בד לתכריכים והתחילו לתפור את התכריכים, והמתינו ליציאת הנשמה העתידה לבוא בכל רגע.

ומספר הרב בעל שיבולי הלקט שבאותו הזמן הוא ראה מלאך יורד עם נר בידו, והנר הולך וכבה הולך וכבה עד שהנר כבה לגמרי, ואחרי כמה רגעים הנר שוב נדלק, והרב שבולי הלקט שואל את המלאך - מפני מה הנר נכבה ושוב נדלק? א"ל המלאך - דע לך, שהנר הוא הנשמה שלך וכבר נגמרו חייך ואתה עומד למות בכל רגע, אבל אמר הקב"ה - היהודי הזה עתיד לחבר את הספר שיבולי הלקט, ועל ידי הספר הזה יהיה זיכוי הרבים גדול שהרבה אנשים ילמדו ממנו לכן תנו לו עוד חיים, ופתאום הרב בעל שיבולי הלקט פקח את עיניו וביקש שיביאו לו מים לשתות, והרופאים שהיו לידו ברחו ואנשי החברה קדישא לקחו את התכריכים והחביאו אותם מחמת שהתביישו, ואחרי שלושה ימים כבר עמד על רגליו והיה בריא ושלם, והכל בזכות שהוא עתיד לזכות את הרבים בספר שהוא עתיד לחבר, וישב במשך עשר שנים וחיבר את הספר וכשסיים לכתוב את הספר אחרי 10 שנים נפטר מן העולם, רואים מכאן כמה מעלה גדולה יש למי שמזכה

את הרבים.

הילולת רחל אמנו

י"א בחשוון הוא יום ההילולא של רחל אמנו ע"ה, ידועה מעלתה הגדולה של רחל אמנו כמו שכתוב בנביא ירמיה (לא יא-טז) "כה אמר ה', קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים, רחל מבכה על בניה מאנה להינחם על בניה כי איננו: כה אמר ה', מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה, כי יש שכר לפעולתך נאם ה' ושבו מארץ אויב: ויש תקוה לאחריתך נאם ה', ושבו בנים לגבולם", וכששומע הקב"ה את בכיה של רחל אמנו הבוכה על צרות עם ישראל, אומר הקב"ה לרחל "מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה", ואומר המדרש (רבה, איכה רבתי כד) "אמר רבי שמואל בר נחמן, בשעה שחרב בית המקדש בא אברהם לפני הקדוש ברוך הוא בוכה וממרט זקנו ותולש שערות ראשו ומכה את פניו וקורע את בגדיו ואפר על ראשו, והיה מהלך בבית המקדש וסופד וצועק, אמר לפני הקדוש ברוך הוא מפני מה נשתניתי מכל אמה ולשון שבאתי לידי בושה וכלמה זאת".

ומונה שם המדרש את כל רועי ישראל כיצד ניסו לבטל את הגזירה הזו ולא עלתה בידם, "באותה שעה קפצה רחל אמנו לפני הקדוש ברוך הוא ואמרה ריבונו של עולם, גלוי לפניך שיעקב עבדך אהבני אהבה יתרה ועבד בשבילי לאבא שבע שנים, וכשהשלימו אותן שבע שנים והגיע זמן נשואי לבעלי, יעץ אבי להחליפני לבעלי בשביל אחותי, והקשה עלי הדבר עד מאד כי נודעה לי העצה, והודעתי לבעלי ומסרתי לו סימן שיכיר ביני ובין אחותי כדי שלא יוכל אבי להחליפני, ולאחר כן נחמתי בעצמי וסבלתי את תאותי ורחמתי על אחותי שלא תצא לחרפה, ולערב חלפו אחותי לבעלי בשבילי, ומסרתי לאחותי כל הסימנין שמסרתי לבעלי, כדי שיהא סבור שהיא רחל. ולא עוד אלא שנכנסתי תחת המטה שהיה שוכב עם אחותי והיה מדבר עמה והיא שותקת ואני משיבתו על כל דבר ודבר, כדי שלא יכיר לקול אחותי וגמלתי חסד עמה, ולא קנאתי בה ולא הוצאתיה לחרפה. ומה אני שאני בשר ודם עפר ואפר לא קנאתי לצרה שלי ולא הוצאתיה לבושה

ולחרפה, ואתה מלך חי וקים, רחמן, מפני מה קנאת לעבודת כוכבים שאין בה ממש, והגלית בני ונהרגו בחרב ועשו אויבים בם כרצונם. מיד נתגלגלו רחמיו של הקדוש ברוך הוא ואמר, בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן, הדא הוא דכתיב (ירמיה לא יד): כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו. וכתיב (ירמיה לא יד): כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעלתך וגו', וכתיב (ירמיה לא, יד): ויש תקוה לאחריתך נאם ה' ושבו בנים לגבולם".

נאמר בפסוק (ל יד-טו) "וילך ראובן בימי קציר חטים, וימצא דודאים בשדה ויבא אתם אל לאה אמו, ותאמר רחל אל לאה - תני נא לי מדודאי בנך: ותאמר לה - המעט קחתך את אישי ולקחת גם את דודאי בני? ותאמר רחל - לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנך", והדבר לא מובן כלל, הרי רחל אמנו היא זו שנתנה את הסימנים ללאה אחותה, ולולי זאת לאה כלל לא הייתה מתחתנת עם יעקב ועוד הייתה יוצאת בבושה גדולה, א"כ כיצד לאה מסוגלת לומר לאחותה 'המעט קחתך את אישי'? הרי זה נראה ככפיות טובה שאין כדוגמתה? ועוד לא מובנת תגובתה של רחל, שלא מעמידה אותה על מקומה ומזכירה לה שלולי הייתה נותנת לה את הסימנים היא כלל לא הייתה נישאת ליעקב, אלא רחל אומרת לה בענווה גדולה 'לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנך'.

אלא מכאן אנו רואים את גדולת נפשה העצומה של רחל אימנו, שלא רק שנתנה לאחותה את הסימנים אלא שברגישות גדולה נתנה לה אותם בלי שבכלל תחוש שהיא עושה לה טובה בזה, שהרי הסימנים היו הלכות נידה הפרשת חלה והדלקת הנר, ורחל שאותה לימד יעקב הלכות אלו לקראת נישואיהם, הלכה לאחותה וכביכול בדרך אגב לימדה אותה הלכות אלו בלי לומר לה שאלו למעשה הסימנים, ובעצם לאה כל ימי חייה היתה בטוחה שרחל בעצם גנבה ממנה את בעלה, ואילו רחל בכל הזמן הזה בגדלות נפש שאינה נתפסת שתקה ואפילו פעם אחת לא העמידה אותה על טעותה, וכאן

מונח סוד הכח הגדול של רחל לבטל את כל הגזירות מעל עם ישראל, בכח השתיקה.

מסופר שבזמנו של הבן איש חי היה יהודי סוחר, שכל מי שהיה בא לבן איש חי לבקש ברכה, היה הבן איש חי שולח ליהודי הסוחר הזה שיברך אותו ומיד היו רואים ישועות, ובאו ושאלו את הבן איש חי מה כוחו של יהודי זה, הרי הרב כל היום לומד תורה והרב אומר ללכת לקבל ברכה מיהודי שהוא סוחר? אמר להם הבן איש חי - אותו עשיר היה לו שכן עני, ובכל יום חמישי בלילה היה שם מעטפה עם כסף תחת דלת שכנו בשביל שיקנה העני אוכל לשבת, וכך היה קבוע בכל יום חמישי בלילה במשך שלוש עשרה שנים, והעני לא יודע מי נותן לו את הכסף בכל שבוע.

ולעני היה כבש אחד, ויום אחד בא העני לשכן העשיר ואמר לו - אתה גנב, איך אתה לא מתבייש לגנוב לי את הכבש שלי, והיה העני צועק בקול גדול השכן שלי גנב לי את הכבש, ונאספו הרבה מאוד אנשים וכולם שומעים שהעני אומר שהעשיר גנב לו את הכבש, ואותו עשיר הלך וקנה כבש ונתן אותו לעני, ובזכות זה ששתק שהרי היה יכול לענות לו - איך אתה מדבר, וכי אני גנבתי לך כבש? הרי בכל שבוע אני נותן לך כסף כפול ממחיר הכבש בשביל צורכי שבת, אבל הוא שתק, ובזכות שתיקתו שלא פרסם את הצדקה ולא בייש את העני, זכה שכל מה שהוא מברך מתקיים, משום שיש בו בחינה של כח השתיקה של רחל אימנו.

רבינו האר"י הקדוש אומר, שבדרך כלל בכל שנה בי"א בחשוון יורד גשם, והגשם הזה הוא הדמעות של רחל אמנו, שנאמר "רחל מבכה על בניה מאנה להנחם", ועל גשם זה נאמר שהזרעים הגדלים מהדמעות של רחל אמנו תהיה בהם ברכה גדולה, וכמו שנאמר בתהלים (קכו ה) "הזורעים בדמעה ברינה יקצורו".

יהי רצון בעזרת השם שבזכות שנתחזק באמונה בקב"ה, נזכה שהקב"ה יבטל מעלינו כל גזירות קשות ורעות, ושהקב"ה יגזור עלינו גזירות טובות, ובזכותה של רחל אמנו נזכה במהרה לגאולה שלימה בעגלא ובזמן קריב. אמן.

מוסדות התורה והחסד "בית מאיר"

השיעור השבועי

מפי מורינו ורבינו בנם של קדושים האדמו"ר

הרב
שמואל שמעון טולידאנו
שליט"א

שיתקיים בעזרת ה' יתברך
במוסדות התורה והחסד **בית מאיר**
רחוב העצמאות 39 רובע סיטי אשדוד
ביום שלישי י"ד חשון 8.11.22
בשעה 20:45 בדיוק

הציבור מוזמן להשתתף